

svět katolickýma očima MONITOR

publicistický čtrnáctideník

ročník XXII., číslo 8

27. 4. 2025 / neprodejné

Z OBSAHU	Profesor katolické teologie zkoumá kořeny a vliv genderové ideologie	05
	Klimatická manipulace ráno, v poledne i večer	09
	Moderní věda? Vznikla díky křesťanství	11

Foto: Sispera Zbynek / Člověk a Víra

Opovážlivost není víra

Díky sv. papeži Janu Pavlu II. je druhá neděle velikonoční zasvěcena Božímu milosrdenství. V předvečer této neděle, dne 2. dubna 2005, si náš Pán povolal svého svatého služebníka do Božího království. Současný papež František vyhlásil rok 2015 jako mimořádný rok Božího milosrdenství a nynější rok 2025 je jubilejním rokem spásy, ve kterém je dán též zvláštní zřetel na velikost Božího milosrdenství. Proto by se za jistou devalvací této Boží vlastnosti, která je nám tak hojným způsobem nabízena, mohlo považovat dosti rozšířené falešné mínění, že Pán Bůh nám stejně vždy všechno odpustí, a tak na jeho milosrdenství můžeme určitým způsobem i hřešit. Není to tedy otázka nezměrné a nepochopitelné lásky Boží k člověku, zaplacená jeho výkupnou krví, ale „samozřejmost“, která vyplývá z Boží existence,

jež jakoby „nemůže jednat jinak“. V tom spočívá hřích, který nazýváme opovážlivým spoléháním na Boží milost.

Máme za sebou svaté triduum, kde jsme si bytostně uvědomovali, co to znamená hřích a jak velká cena byla zaplacená za naše vykoupení, a to z lásky k nám, protože On – Kristus miluje do krajnosti. Není proto možné jen lacině přijímat ochotu k obrácení a pokání a žít z jeho milosrdenství. Dovolím si nyní citovat krásná slova velikého duchovního autora, biskupa Fulton J. Sheena, se kterým probíhá proces blahorečení:

„Kdyby milosrdenství spočívalo v odpuštění všech provinění bez nutnosti patřičného trestu a bez spravedlnosti, vedlo by k rozbuzení špatných skutků. Milosrdenství je pro ty, kteří ho nezneužívají, a nebude ho zneužívat ten, kdo začal s nápravou spá-

chaného zla, jak to vyžaduje spravedlnost. To, co se dnes nazývá milosrdenstvím, není vůbec žádným milosrdenstvím, nýbrž peřinou pro ty, kteří se provinili proti spravedlnosti; a ti jen znásobují vinu a zlo, zásobují-li se takovými matracemi. Stát se předmětem milosrdenství není totéž jako dostat beztrestnost, neboť jak praví Písmo: Bůh kárá ty, které miluje... Mravným není ten, kdo je nemastný neslaný nebo kdo v sobě uhasil jasný cit pro spravedlnost, ale spíše ten, jehož mírnost a milosrdenství jsou součástí většího organismu, jehož oči se umějí rozzářit spravedlivým rozhořčením a jehož svaly dokážou ztvrdnout jako ocel, aby po vzoru sv. archanděla Michaela bránil spravedlnost a práva Boží.“

*P. ThLic. Vít Uher, Th.D.
farář u kostela sv. Prokopa v Praze*

Zemřel papež František

Jeho Eminence kardinál Farrell dnes se zármutkem oznámil úmrtí papeže Františka těmito slovy: „Drazí bratři a sestry, s hlubokým zármutkem musím oznámit úmrtí našeho Svatého otce Františka. Dnes ráno v 7:35 se římský biskup František vrátil do domu Otce.

Celý svůj život zasvětil službě Bohu a jeho Církvi. Učil nás žít hodnoty evangelia s věrností, odvahou a univer-

zální láskou, zejména ve prospěch těch nejchudších a ostrčených na okraj společnosti.

S nesmírnou vděčností za jeho příklad opravdového učedníka Pána Ježíše svěřujeme duši papeže Františka nekonečné milosrdné lásce Trojjediného Boha.“

Foto: vaticannews.va

Vatican News

„Boží architekt“ Antoni Gaudí se stává ctihodným

K počtě oltářů se blíží katalánský umělec, který velkou část svého života zasvětil projektu chrámu Sagrada Familia v Barceloně a své dílo považoval za poslání, jehož cílem bylo dát poznat Boha. Papež František ocenil hrdinské ctnosti Antoniho Gaudího, španělského architekta známého po celém světě díky tomu, že řídil stavbu chrámu Sagrada Familia v Barceloně. Velký představitel katalánského modernismu nosí nyní titul „ctihodný“.

Antonio Gaudí i Cornet, narozený 25. června 1852 pravděpodobně v Reusu, souhlasil s vedením díla rok po položení základního kamene, v roce 1883, ve svých 31 letech. Od té doby se celý život věnoval budování tohoto chrámu, v němž projevil svou uměleckou genialitu, náboženskou citěnou a hlubokou spiritualitu. Již o pět let dříve získal titul architekta a napsal několik architektonických poznámek – známých jako „rukopis“

z Reusu –, v nichž předložil své návrhy na výzdobu a náboženské stavby a prokázal značné znalosti a oddanost mystériím křesťanské víry. Mladý Gaudí považoval Sagradu Familia za poslání, které mu světil Bůh, a s tímto vědomím přetvořil původní novogotický projekt v něco jiného a originálního, inspirovaného přírodními formami a bohatého na symboliku vyjadřující jeho hlubokou víru a spiritualitu, která měla benediktinské a františkánské inspirační zdroje. Jako architekt, ctitel svatého Filipa Neriho, čelil při vedení stavby překážkám a obtížím s odvahou a důvěrou v Boha a snášel také závist a žárlivost. V letech 1887 až 1893 projektoval a řídil další civilní a církevní stavby. Poté ho během postní doby roku 1894 postihla vážná nemoc způsobená přísným půstem, která sice ohrozila jeho život, ale přinesla mu hlubokou duchovní zkušenost při hledání Boha.

Po překonání krize pokračoval v práci na různých projektech, ale postupně ztratil všechny členy rodiny, nastoupil skutečnou duchovní askezi, odmítal nové zakázky a soustředil se výhradně na Sagrada Familia, a to do té míry, že si v roce 1925 upravil malou místnost vedle kostela jako svou rezidenci. Jako přesvědčený a praktikující křesťan, vytrvalý ve svátostech, učinil z umění chvalozpěv na Hospodina, jemuž obětoval plody své práce, kterou považoval za poslání dát lidem poznat Boha a přiblížit je k němu. Dne 7. června 1926 ho srazila tramvaj. Nepoznan byl převezzen do Hospital de la Santa Creu, městské nemocnice pro chudé. Po přijetí posledních svátostí zemřel o tři dny později, 10. června. Pohřebního průvodu se zúčastnilo asi 30 000 lidí.

Vatican News
redakčně kráceno

Rakousko: Největší počet muslimů mají vídeňské školy. Na druhém místě křesťanství, na třetím ateismus

Údaje z rakouské metropole šokují. Nejvíce žáků na základních a středních školách ve Vídni se hlásí k islámskému náboženství. Křesťanů je již méně, samotných katolíků méně než 20 procent. Z víry, která bývala pro Rakušany typická, zbyly jen trosky. Napak se znovu objevuje perspektiva dominance islámu – tentokrát už bez meče.

Pokud bychom posuzovali jen náboženské statistiky žáků vídeňských škol,

těžko bychom uvěřili, že to byli křesťané, kdo zvítězil u hradeb císařského města v roce 1683. Podle průzkumu zveřejněného kanceláří vídeňské radní pro školství Bettiny Emmerlingové je 41,2% žáků základních a středních škol v rakouské metropoli muslimského vyznání. To představuje znatelný nárůst počtu muslimských dětí. Ještě v loňském roce bylo dětí hlásících se k islámu 39,4%. Ke

křesťanské víře se hlásí znatelně méně mladých lidí – pouze 34,5% žáků. Z toho 17,5% tvoří katolíci a 14,5% pravoslavní. Přibližně 23% žáků vídeňských vzdělávacích zařízení se označuje jako bez vyznání. Statistika představená vídeňskou radní pro školství vznikla na základě analýzy vyznání 112 tisíc žáků základních, speciálních a technických škol.

diepresse.com

**„Smrt byla odstraněna vzkříšením,
neboť jako když slunce zažene tmou, tak
Kristus svým vzkříšením zničil smrt.“**

Svatý Atanáš Alexandrijský (†373), O vtělení Slova, 27

Milí čtenáři, přejeme vám i vašim blízkým pravou velikonoční radost, naději a požehnaný sváteční čas se vzkříšeným Pánem!
Redakce RC Monitoru

SLOVO KNĚZE

Když roku 1934 malíř Evžen Kazi-mirowski dokončil obraz Božího Milosrdenství podle pokynů sestry Faustyny a ona ho poprvé spatřila, byla zklamaná a dala se do pláče. Je-žíš totiž dle jejího vyjádření nebyl tak krásný, jak ho vídala.

Dá se totiž pochopit obojí, jak zklamání sestry Faustyny, tak nedo-konalou práci pana malíře. Není to-tiž v našich lidských silách popsat či jinak ztvárnit něco, co nás přesahuje. Jeví se to takřka nemožné. A tak jistě každý z nás kněží hledá slova, kterými by nejlépe popsal milosrdenství Boží, a jistě každý z posluchačů, kteří naslouchají našim slovům, se snaží to, co říkáme, pochopit (což je jistě někdy velice obtížné). Lidská slova, tahy štětcem či údery dláta nikdy nebudou stoprocentní (vždyť i takový velikán jako Michelangelo vysochal krále Da-vida neobřezaného).

Milosrdenství je totiž (stejně jako vše, co má přívlastek Boží) pro nás lidi těžko pochopitelné, a tak nám nezbyvá než se mu otevřít jako marnotratný syn, který dostal více než čekal a jemuž vyšel otec naproti, aby náhodou neztratil odvahu, neboť mu chtěl odpustit a zahrnout ho svou láskou.

Jediné, co po nás vlastně Bůh chce, je mu to dovolit. Proto Ježíš říká apoštolům ona slova: „Komu hříchy odpustíte, tomu budou odpuštěny, komu je neodpustíte, tomu odpuštěny nebudou.“

A tak se na Vás, milí čtenáři, obracím s prosbou: Modlete se prosím za zatvrzelé hříšníky, aby překonali stud, obavy, předsudky a vše ostatní, co jim brání vstát a jít za Otcem. Aby On jim mohl udělit to, co (jak říká papež František) dává nejraději – odpuštění. A mohli tak zakusit Boží milosrdenství na vlastní duši.

Evermod Jan Sládek

*P. Mgr. Evermod Jan Sládek, OPraem.
farář farností Lomnice nad Popelkou,
Libštát a Nová Ves nad Popelkou*

JEŽÍŠ VZAL CHLĚB A DAL JIM, STEJNĚ I RYBU

4. května 2025 – 3. neděle velikonoční – Jan 21,1–19

Řehoř

K zaměstnání, které před obrácením nebylo hříšné, nebylo nesprávné se vrátit ani po obrácení. Proto se Petr po svém obrácení vrátil k rybolovu, ale Matouš se znovu neposadil na mýtnici. Existuje totiž mnoho povolání, která je buď zcela nemožné, nebo velmi obtížné vykonávat bez hříchu. K těm, která svádějí ke hříchu, by se tedy duch po obrácení neměl vracet.

Jan Zlatoústý

Když se učedníci namáhali a trápili, přišel k nim Ježíš; proto následuje: „Když už nastávalo ráno, stál Ježíš na břehu, ale učedníci nevěděli, že je to on.“ Nežjevil se jim hned, ale chtěl s nimi mluvit. Nejprve k nim promluvil lidsky: „Ježíš se jich zeptal: Dítky, nemáte něco k jídlu?“ Mluví, jako by od nich chtěl něco koupit. A aby ho poznali a pojala je bázeň, činí před nimi zázrak: „Řekl jim: Hodte síť na pravou stranu lodi, a najdete.“ Poté se stalo mnoho věcí. První z nich je, že se chytilo mnoho ryb: „Hodili ji tedy, a nemohli ji už ani utáhnout pro množství ryb.“ A když poznali Krista, Petr a Jan projevíli svou povahu. Jan byl jasnozřivější, a proto Krista poznal jako první: „Učedník, kterého Ježíš miloval, řekl Petrovi: Pán je to!“

Nejvíce ze všeho nám milosrdenství shůry získává péče o bližní. Pán pomínil ostatní a oslovuje Petra. Petr vynikal mezi apoštoly, byl mluvčím učedníků a hlavou kolegia. Proto také smyl své zapření a jemu je svěřeno vedení bratří. Nepřipomíná mu zapření, ale říká: „Miluješ-li mě, pas mé ovce“ – a i teď ukaž horlivou lásku, kterou jsi ve všem projevoval. A když jsi říkal, že za mě položíš svůj život, dej ho za mé ovce.

Když se ho pak potřetí zeptal, Petra to zarmoutilo; proto následuje: „Petra zarmoutilo, že se ho potřetí zeptal: Máš mě rád?“ Báł se, že opět dostane výtku, že si snad myslí, že miluje, ač nemiluje, jako když byl dříve pokárán za to, že si příliš

Konrad Witz. Zázračný rybolov (1444)

věřil ve své odvaze. A tak se utíká k samotnému Kristu; proto následuje: „Pane, ty víš všechno,“ nevslovitelná tajemství srdce, přítomná i budoucí.

Béda

Tímto označením označuje sám sebe, jako už mnohokrát předtím. První poznal Pána buď díky tomuto rybolovu, nebo jako první poznal zvuk jeho hlasu, případně si vzpomněl na první rybolov.

Teofylakt

V noci, než vyšlo slunce – tedy Kristus – proroci nic nechtyli. Snažili se napravit izraelský národ, ale ten často upadal do modloslužby.

Od té doby je také zvykem, že ti, kdo přistupují ke křtu, třikrát vyznávají víru.

Augustin

Břeh je také okrajem moře, a proto znamená konec světa. Neboť jak zde Pán dal obraz Církve, jaká bude, tak při prvním rybolovu dal obraz, jaká je nyní. Tehdy Ježíš nestál na břehu, ale nastoupil do Šimonovy lodi a požádal ho, aby trochu odrazil od břehu. Při prvním rybolovu se síť neházely jen napravo – aby to neznamenal jen dobré – ani jen nalevo – aby jen zlé – ale jakkoli: „Spusťte síť k lovení“ (Lk 5,4). Tím máme rozumět dobré i zlé i smíšené.

Zde však říká: „Hodte síť na pravou stranu lodi,“ čímž označuje jen dobré, kteří stáli po pravici. První se stalo na počátku jeho hlásání, druhé po jeho zmrtvýchvstání. Ukázal tak, že první rybolov značí dobré i zlé, kteří jsou nyní v Církvi, a druhý jen dobré, kteří v ní budou na věčnosti, až se na konci tohoto světa završí vzkříšení mrtvých. A ti, kdo patří ke vzkříšení k životu – tedy k pravici – a jsou zachyceni sítí křesťanského jména, se projeví až na břehu, tedy na konci světa, když vstanou z mrtvých. Proto učedníci nedokázali vytáhnout síť a přemístit ulovené ryby do lodi, jak tomu bylo při prvním rybolovu. Církev má totiž ty, kdo stojí po pravici, skryté po skončení života v spánku pokoj, jako by v hlubině, dokud síť nedosáhne břehu. A co při prvním rybolovu označovaly dvě lodě, to zde značí asi dvě stě loket (jakoby sto a sto), tedy dva druhy vyvolených – obřezaní i neobřezaní.

Někteří nevěrní služebníci rozdělili Kristovo stádo a ze svých krádeží si udělali majetek. Slyšíš je říkat: „Tohle jsou moje ovce! Co hledáš u mých ovcí? Ať už tě u nich nevidím!“ Když i my takto říkáme „moje ovce“ a oni zase své, Kristus přichází i své ovce.

přeloženo, zpracováno a redakčně upraveno podle www.catena aurea.sk

PROFESOR KATOLICKÉ TEOLOGIE ZKOUMÁ KOŘENY A VLIV GENDEROVÉ IDEOLOGIE

Zatímco se církev snaží citlivě a jasně věnovat genderové ideologii, objevují se stále další studie o jejím dopadu na děti, rodiny a společnost.

John Grabowski, řádný profesor morální teologie/etiky na Americké katolické univerzitě, hodně píše o tom, jak církev chápe sexualitu a člověka. S Charliem Camosym ze zpravodajského portálu OSV News nedávno mluvil o kořenech genderové ideologie a o otázkách, jež vyvolala nedávná studie, podle které předepisování blokátorů puberty dětem jejich duševní zdraví nezlepšuje.

Církevní učení

o genderové ideologii

V roce 2022 jste vydal knihu nazvanou Unraveling Gender: The Battle Over Sexual Difference (Řešení genderu: Boj o sexuální odlišnost). Je jasné, že by si ji člověk musel přečíst, aby plně pochopil, oč vám v ní šlo, ale mohl byste nám představit její hlavní myšlenku?

Kniha se snaží vysledovat vznik a dopad genderové ideologie v západním světě. V jádru této ideologie je myšlenka, že „genderovou identitu“ si člověk volí a že nemusí odpovídat tělu a jeho „pohlaví určenému při narození“. Kniha se zamýšlí nad některými filozofickými zdroji těchto představ – nad moderním existencialismem, postmoderním myšlením a marxismem, neboť právě ty ovlivnily různé vlny moderního feminismu. Šíření těchto myšlenek usnadnila destabilizace rodiny a osobní identity, zapříčiněné přetrvávajícími následky průmyslové, sexuální a technologické revoluce. Genderová ideologie je ve své podstatě moderní verze starověkého gnosticizmu, který chápe tělo a hmotný svět jako něco, co je třeba překonat, a nikoli jako dary, jež máme přijímat od Boha, který nás stvořil.

Nedávné církevní učení, zejména katecheze sv. Jana Pavla II. o teologii těla, nám pomáhá znovu získat lepší, biblicky podložené (a vědecky přesné) pojetí nás

Foto: Markus Winkler / unsplash

lidí jako mužů a žen utvořených k Božímu obrazu (Gn 1,27). Naším úkolem jako křesťanů je porazit tento nebezpečný soubor myšlenek ve veřejném prostoru a v církvi a zároveň láskyplně reagovat na lidi, kteří se potýkají s genderovým nesouladem.

Co můžete říct o vývojových trendech od roku 2022 a o tom, jak odpovídají vaší tezi?

Na toto téma vyšla řada dalších vynikajících knih od katolických autorů, které na vědeckém, filozofickém a teologickém základě nabízejí vzájemně se doplňující kritiku genderové ideologie. Patří sem knihy od Abigail Favaleové, Johna Finleyho (jako editora) a Michele Schumacherové. Od jednotlivých biskupů, biskupských konferencí, vatikánských dikasterií a skupin katolických badatelů také existují zdroje, které se snaží formulovat, jak pastoračně reagovat, a nastínit etická vodítka pro ty, kdo lidi s genderovým nesouladem doprovázejí. Papež František dál jasně poukazuje na

nebezpečí, jež genderová ideologie obnáší. Zdá se být jasné, že mnozí v církvi si tato nebezpečí uvědomují. Zároveň jsme svědky toho, jak další země přikračují k omezování tranzice alespoň u mladistvých. Tento seznam nyní zahrnuje Francii, Norsko, Švédsko, Finsko, Dánsko, Austrálii, Nový Zéland a Spojené království. Postačí uvést, že tyto země dané kroky nečiní pod vlivem silného křesťanského přesvědčení nebo postojů přirozeného práva. V zemích s určitou formou státního zdravotnictví hrají roli jistě i finanční úvahy, neboť tyto procedury jsou nákladné. Stejně důležitá je však také skutečnost, že neexistuje mnoho důkazů o účinnosti tohoto způsobu léčby genderové dysforie. Ponechávat lidi trvale medikované, neplodné, potýkající se s novými zdravotními problémy a přetrvávajícím psychickým strádáním, kdy mezi nimi navíc výrazně narůstá počet sebevražd, v žádném ohledu neznamená dobrou lékařskou péči. Jde o lékařsky asistované sebepoškozování.

Na světlo vychází zatajování výzkumu

Jedním dost možná překvapivým vývojovým trendem je, že sdělovací prostředky hlavního proudu informují o zavádějících a nepravdivých tvrzeních obhájců genderové teorie. Co si například myslíte o nedávné zprávě v The New York Times o zatajování zjištění významné studie o výsledcích podávání blokátorů puberty dětem, kterou financovaly Národní ústavy zdraví (National Institutes of Health)?

Řada interních studií nyní zpochybňuje převládající politicky korektní genderovou ortodoxii, která se pevně usadila v určitých částech lékařských institucí. Jeden přední lékařský časopis ve Spojeném království uveřejnil studii, podle níž standardy péče, které používá Světová profesní asociace pro transgender zdraví, Americká psychiatrická asociace a Endokrinologická společnost, nevycházejí z důkazů. Následovala souhrnná zpráva pediatričky Hilary Cassové (Cass Report) pro britskou Národní zdravotní službu, která zjistila nedostatečné důkazy pro používání blokátorů puberty

a hormonů opačného pohlaví k léčbě dětí trpících genderovým nesouladem. Skutečnost, že deník *The New York Times* informoval o zatajování podobných zjištění tady v USA, je povzbudivé znamení. Tyto zprávy byly podle všeho impulzem k příslibu, že Kongres tyto metody v Národních ústavech zdraví prošetří. Lidé, kteří tyto otázky zkoumají s určitou mírou objektivity, už nějaký čas vidí, že král genderové ideologie je nahý. Nyní dostávají odvahu říkat to veřejně.

Ukazuje to podle vás na nějaký viditelný trend? Například jsem slyšel, jak někteří tvrdí, že konečně vidíme široký odpor proti genderové teorii. Co si o tom myslíte?

Na základě toho, co jsem zde popsal, si opravdu myslím, že určitý odpor vzniká. V jiných částech světa je už v plném proudu, ale přichází i k nám. Někteří liberální odborníci dokonce připisují nedávné volební výsledky v USA podpoře genderové ideologie ze strany demokratů. Tato ideologie prostě průměrným Američanům jakéhokoli pohlaví, barvy pleti či původu nedává smysl.

Když lidé uvažují o nebezpečí, které pro ženy představují biologičtí muži na

dámských záchodech či v dámských šatnách, o tom, že osoby, které se identifikují jako trans ženy, v amerických věznicích oplodňují biologické ženy, nebo o možném vyhlazení ženského sportu, vady této antropologie jsou zřejmé.

Bohužel tu jsou ve hře nezadatelné finanční zájmy některých farmaceutických a zdravotnických odvětví, a tak lze odpor ke změně očekávat. Možná bude třeba, aby bylo několik soudních sporů vyvolaných lidmi, kteří prošli detranzicí, rozhodnuto ve prospěch navrhovatelů, než tyto společnosti začnou od svých experimentů na lidech ustupovat.

Charles Camosy

Our Sunday Visitor Catholic Magazine
Přeložila Alena Švecová

Charles Camosy

profesor humanitních lékařských věd
a teolog

Škola křesťanského života a evangelizace

16. – 18. 5. 2025

Duchovně–formační víkendovka je otevřena všem. Jsi nadšený dospělý věřící (18+), kterému chybí inspirace v Církvi a touží po životě ve společenství a po prohloubení svého vztahu s Pánem a zkvalitnění své služby v Církvi, pak je Škola křesťanského života a evangelizace pro tebe.

boziden.cz/events/vikend-v-hosine-3

mh MOUNT HOSÍN

HOSÍNSKÁ ŠKOLA MODLITBY
ZNOVU ZAKUSIT MODLITBU
KAŽDÝ MĚSÍC JINAK

Informace a přihlášky na www.mounthosin.cz/akce

DUCHOVNÍ OBNOVY VEDE
P. Tomas van Zavrel

JAK PŘIŠLA V SÝRII ZÁPADNÍ CIVILIZACE O SVŮJ VLIV NA BLÍZKÉM VÝCHODĚ

Na území Sýrie došlo krátce po vzniku islámu k první velké bitvě, která znamenala počátek jeho dominance na Blízkém východě. Trvalo 650 let, než západní civilizace ztratila poslední zbytky svého vlivu. A proč je 11. září historické datum?

Islám krátce po svém vzniku¹ dosáhl velkých vojenských úspěchů a začal se šířit na všechny světové strany. Při své expanzi se řídil teorií² svaté války, která je s menšími obměnami platná dodnes.

Zakladatel islámu, prorok Mohamed, zemřel v roce 632 po Kr. Jeho nástupcem³ se stal Abú Bakr, kterému se rychle podařilo sjednotit různé kmeny na Arabském poloostrově a založit první islámský státní útvar: chalífát rašidský.

Prvním cílem Abú Bakra se stal Irák, který v té době ovládali Peršané, po staletí rivalové říše římské. Slavný muslimský vojevůdce, který dostal přezdívku Alláhův meč a jehož jméno dodnes nese tank vyráběný v Pákistánu, říši Peršanů rychle dobyl.

První velká porážka

Po dobytí Iráku se muslimská armáda obrátila na sever. V bitvě u řeky Jarmúk na území dnešní Sýrie rozdrtila velkou armádu byzantské říše. Vítězství jí otevřelo cestu na celý Blízký východ včetně Jeruzaléma. Podle některých historiků by svět vypadal jinak, kdyby v bitvě⁴ u Jarmúku v roce 636 nebyla křesťanská armáda poražena na hlavu.

Dalším na řadě byl Egypt. Dvacet let po vzniku islámu ukončila Mohamedova vojska tisíc let trvající římskou a křesťanskou nadvládu v Egyptě a vstoupila do Alexandrie. Cesta do severní Afriky byla otevřená.

Evropa na dohled

Necelých osmdesát let od smrti proroka Mohameda se muslimská armáda dávala přes mořskou úžinu na Gibraltar. Psal se rok 711. Během několika let ovládl⁵ islám většinu Pyrenejského poloostrova a přesně sto let od prorokovy smrti měli islámští bojovníci téměř na dohled Paříž. Bitva, která navždy zastavila jejich pochod Evropou z tohoto směru, se odehrála⁶ zhruba 250 km jižně od Paříže v roce 732 u města Tours. V bitvě zvítězil franský vévoda Karel Martel, jehož vnukem byl první římský císař Karel Veliký.

V 9. století dobyli⁷ muslimové ze severní Afriky části Itálie a v roce 846 vyplnila jejich vojska baziliku svatého Petra v Římě.

Konec křesťanské vlády v Malé Asii

Hrází proti muslimské expanzi na východě Evropy byla byzantská říše, která vznikla ve 4. století po Kr. rozdělením říše římské na její západní a východní část. V bitvě u Jarmúku sice ztratila vládu na Blízkém východě a ve svatém městě Jeruzalémě, ale ovládala v podstatě celé území dnešního Turecka. To se změnilo v roce 1071, kdy v bitvě u Mantzikertu turecký hrdina Alp Arslan na hlavu porazil⁸ byzantského císaře Romanose. Bitva u Mantzikertu, jejíž výročí si Turci připomínají každý rok, znamenala konec křesťanského vlivu v Turecku.

Muslimská vojska zahájila masakr

původních křesťanských obyvatel a na konci 11. století se zastavila v nepříliš velké vzdálenosti do hradeb Konstantinopole, dnešního Istanbulu.

Křížové výpravy

V reakci na masakry křesťanů v Malé Asii po jejím dobytí svolal papež Urban II v roce 1095 shromáždění v Clermontu, kde vyzval⁹ k obraně křesťanů na východě. Po jeho apelu se první křížová výprava vydala z Evropy na pomoc byzantské říši.

Celkem bylo křížových výprav z Evropy vypraveno podle různých historických zdrojů šest až deset a probíhaly po dobu dvou set let. Během první křížové výpravy se podařilo znovu dobýt Jeruzalém a na dobytých územích založit takzvané křížácké státy. Celkem byly čtyři, z nichž nejvýznamnější bylo Jeruzalémské království, které zabíralo zhruba území dnešního Izraele a části Jordánska a Sýrie.

Postupně všechny křížácké státy padly zpět pod muslimskou nadvládu. Posledním bylo Jeruzalémské království, jehož konec se datuje do roku 1291, kdy muslimská vojska dobyla poslední tři templářské pevnosti.

Tím skončil po více než jednom tisíciletí křesťanský vliv na Blízkém východě.

Post scriptum

Na západě Evropy ukončil islámskou invazi Karel Martel v roce 732 n.l. Na východě zachránil Evropu polský král o více než 951 let později, když v bitvě u Vídně, která započala 11. září roku 1683, porazil muslimská vojska Kary Mustafy.

David Tolar
Sýr zdarma

1 <https://www.syrzdarma.cz/clanek/dve-tvare-proroka-mohameda>

2 <https://www.syrzdarma.cz/clanek/islamska-teorie-svate-valky>

3 <https://www.syrzdarma.cz/clanek/sunnite-versus-siite-aneb-o-dosud-nevyresenem-islamskem-sporu>

4 <https://www.syrzdarma.cz/clanek/neznama-bitva-ktera-zmenila-chod-dejin>

5 <https://www.syrzdarma.cz/clanek/jak-se-zvo-ny-z-klastera-v-santiago-de-compostela-ocitly-v-mesite>

6 <https://www.syrzdarma.cz/clanek/jak-za-stolet-dobyla-islamska-vojska-znacnou-cast-tehdejsiho-sveta>

7 <https://www.syrzdarma.cz/clanek/jak-muslimka-vojska-vyplnila-baziliku-svateho-petra>

8 <https://www.syrzdarma.cz/clanek/bitva-ktera-otevrela-islamu-cestu-do-turecka>

9 <https://www.syrzdarma.cz/clanek/papezova-vyzva-na-obranu-krestanskych-hodnot>

BIBLICKÝ BOOM

Proč tolik lidí kupuje Bibli?

Nastala chvíle, kdy lidé začali projevovat ještě větší zájem o Bibli – již nyní nejrozšířenější knihu všech dob?

Jak nedávno informoval deník *Wall Street Journal*, podle údajů společnosti *Circana BookScan*, která sleduje prodej knih, v období do konce října 2024 ve srovnání se stejným obdobím loňského roku vzrostl prodej různých vydání *Bible* ve Spojených státech o 22%. A to i navzdory tomu, že téměř třetina dospělých Američanů tvrdí, že jsou bez náboženského vyznání.

Naproti tomu prodej tištěných knih ve stejném období celkově vzrostl jen o 1%.

Odborníci, které citoval *WSJ*, přičítají nárůst prodeje *Bible* čtenářům, kteří hledají útěchu a smysl života uprostřed rostoucí úzkosti a nejistoty v kultuře, vzniku nových verzí a formátů *Bible* odpovídajících různým preferencím a také strategickým marketingovým kampaním, jež mají oslovit nové čtenáře, například mladé lidi, kteří chtějí svou víru prohloubit tím, že si pořídí vlastní *Bibli*.

Několik významných katolických nakladatelů sdělilo agentuře *CNA*, že také zaznamenali vlnu zvýšeného prodeje *Bible*, přičemž mnozí z nich tento nárůst přičítají duchovnímu hladu katolíků, kteří se chtějí sami ponořit do Božího slova.

Doba zvýšeného zájmu o Bibli v naší kultuře

Podle *Word on Fire*, katolického mediálního a vydavatelského apoštolátu založeného biskupem Robertem Barronem z Winona-Rochesteru v Minnesotě, je „biblický boom“ velmi citelný.

Brandon Vogt, ředitel nakladatelství *Word on Fire* a hlavní redaktor biblické řady *Word on Fire*, řekl agentuře *CNA*, že od uvedení tohoto titulu na trh v roce 2020 prodal apoštolát více než půl milionu výtisků *Bible Word on Fire*, což daleko předčilo jejich očekávání.

„Objednali jsme 50 000 výtisků, což

Foto: ©Mirec Sutka / Člověk a Vira

se nám zdálo hodně, a očekávali jsme, že na skladě vydrží alespoň rok nebo dva. Šokovalo nás, že jsme výtisky v kožené vazbě vyprodali během 24 hodin a většinu vydání v pevné vazbě a brožované variantě během několika týdnů. A prodej se od té doby zatím nezpomalil,“ řekl Vogt.

Jon Bator, ředitel prodeje a marketingu společnosti *Word on Fire*, dodal, že apoštolát byl „rozhodně ohromen“ popularitou této řady a od té doby „má problémy uspokojovat trvalou poptávku“ – částečně proto, že svazek v kožené vazbě se tiskne v Itálii.

„Měsíční poptávka byla poměrně stálá, a to i při velmi malé propagaci a marketingu,“ řekl.

Společnost *Word on Fire* přistupovala k vydání *Bible* tak, že chtěla „vést krásou“, řekl Bator. Znamená to, že *Bible* sama o sobě je krásný předmět – je věnována velká péče výtvarnému zpracování svazku, typografii, vazbě a materiálům. Kromě toho kniha obsahuje komentáře od

celé řady autorů, z nichž nejvýznamnější je sám Barron, který je vyhledávaným kazatelem.

„Kniha má vést krásou – jak svého designu, tak i obsahu – tím má oslovit zejména ty, kteří – ať už si to plně uvědomují, nebo ne – soustavně hledají Pána,“ dodal Bator.

Vogt řekl, že podle jeho názoru v naší kultuře nastala chvíle zvýšeného zájmu o *Bibli*.

„Od biblických přednášek Jordana Petersona o knihách Genesis a Exodus, které si získaly miliony zhlédnutí na YouTube a posluchače ve vyprodaných sálech po celé zemi, přes podcast *Bible během roku* P. Mikea Schmitze, který byl po určitou dobu nejposlouchanějším podcastem na světě, až po každotýdenní kázání biskupa Barrona na YouTube, která neděli co neděli přitahují statisíce diváků, vidíme *Bibli* prezentovanou novými a vzrušujícími způsoby a lidé na ni reagují. *Bible Word on Fire* nabízí jen dal-

ší příklad," řekl Vogt.

„Lidé jsou už unaveni vzorcem ‚moje pravda, tvoje pravda‘ a hladoví po skutečné pravdě, což je částečně důvod, proč se mnozí obrací zpět k tomuto starobylému textu, který si klade nárok na to, že je Božím slovem, a nikoli jen jedním z mnoha slov.“

„Revoluce ve čtení Bible mezi katolíky“

Ignatius Press, které je již několik desetiletí významným katolickým nakladatelstvím, nedávno oznámilo vydání nové studijní *Bible* vytvořené ve spolupráci s Centrem biblické teologie svatého Pavla vedeném profesorem Scottem Hahnem. Toto dílo rovněž přispívá k aktuálnímu biblickému boomeru.

Nová *Katolická studijní Bible Ignatius* obsahuje kompletní text *Bible* v revidované standardní verzi, druhé katolické vydání, a navíc poznámky, podrobné mapy, úvodní eseje ke každé knize a více než 17 000 poznámek pod čarou a tisíce křížových odkazů na *Katechismus katolické církve*. Cílem poznámek je objasnit historické a kulturní souvislosti, vysvětlit neznámé zvyklosti a ozřejmit teologická témata, přičemž je zdůrazněna vzájemná provázanost Starého a Nového zákona.

Mark Brumley, ředitel nakladatelství *Ignatius Press*, řekl agentuře *CNA*, že v nedávném nárůstu prodeje *Bible* spatřuje odraz zvyšujícího se hladu po Bohu a duchovním vedení ve společnosti. Dopusud se prodalo asi 40 000 výtisků *Katolické studijní Bible Ignatius* a očekává se prodej dalších nejméně 20 000 výtisků ze současného nákladu, uvedl.

Nakladatelství *Ignatius* již ročně prodá přibližně 100 000 výtisků různých vydání své řady *Ignatius Bible* a Brumley potvrdil, že v posledních letech pozorují „stálý nárůst“ zájmu a prodeje.

„Nepřekvapuje mě, že k tomu dochází. Známky tohoto trendu, že katolíci čtou *Bibli*, vidím ve vlastní katolické farnosti a na různých místech po celé zemi,“ řekl Brumley v odpovědi na otázky agentury *CNA* během tiskové konference 2. prosince.

K *Bibli* „se obrací stále více katolíků, aby pochopili, co Bůh řekl a konal v dějinách... Nepřekvapuje mě, že prodej *Bible* stoupá. Myslím, že jsme v katolické církvi dospěli do bodu, kdy se stáváme svědky téměř revoluce ve čtení *Bible* mezi katolíky.“

Brumley řekl agentuře *CNA*, že *Katolickou studijní Bibli Ignatius* považuje spíše za doplňkový zdroj než za náhradu

jiných *Biblí*. Vyjádřil nadšení nad rozmanitou nabídkou katolických *Biblí* a ocenil přínos dalších vydavatelů, jako jsou *Ascension Press* a *Augustine Institute*.

Vyjádřil naději, že nová *Katolická studijní Bible Ignatius* pomůže katolíkům nejen při čtení *Bible*, ale usnadní jim její celkové pochopení.

„Umožňujeme katolíkům přístup k *Bibli* a k zdokonalení se v četbě Písma, aby mohli přijít učitelé *Bible* a bibličtí profesori a přivést je ještě na vyšší úroveň... Jsem rád, že budou mít k dispozici tento nástroj, který jim pomůže jít hlouběji a lépe poznat Ježíše.“

Jonah McKeown
Catholic News Agency
Přeložil Pavel Štíčka

Jonah McKeown působí v Catholic News Agency

KLIMATICKÁ MANIPULACE RÁNO, V POLEDNE I VEČER

Čtyři ukázky klimatických manipulací. O tom, že každé počasí je důkazem změny, nebo o vědě, která v tom má „jasno“, dokud se nezjistí, že v tom jasno nemá.

Ukázka první: vše je známkou klimatické změny

Deník *Guardian*, 2022, titulky: *Španělsko a Portugalsko trpí nejsušším obdobím za 1200 let, ukazují výzkum.*

V článku se dále uvádí, že Iberský poloostrov postihla vlna veder, která je z důvodu klimatické krize desetkrát pravděpodobnější.

Pozn. autora: Proč ne devětkrát nebo osmkrát? Protože čím vyšší, tím lepší, tak

proto.

Deník *Guardian*, listopad 2024, titulky: *Španělské apokalyptické záplavy ukazují dvě nepopíratelné pravdy: klimatická krize se zhoršuje a „ropné firmy“ nás zabíjejí.*

Dále v textu: „To je typické pro období narušeného klimatu, ve kterém se katastrofy způsobené extrémním počasím staly tak častými, že hrozí jejich normalizace.“

Pozn. autora: Výběr slov je excelentní: „apokalyptické“, „nepopíratelné pravdy“, „krize“, „zhoršuje“, „zabíjejí“. Celých 40 % slov z titulku navozuje blízkost apokalyptické smrti a tento fakt je nejen pravdivý, ale dokonce nepopíratelný. Výběr slov v samotném textu je obdobný, byť procento katastrofických slov je nižší než v titulku.

V článku zcela chybí:

- v roce 1957 postihly Valencii záplava

vy ještě většího rozsahu;

- katastrofické záplavy postihly tu samou oblast v roce 1517;
- od 14. století eviduje Valencie 75 velkých povodní;
- postižená oblast Valencie leží v záplavové oblasti, která měla být chráněna vodní nádrží, ale ta vybudována nebyla.

Katastrofické titulky působí podprahově. I když člověk tuší, že si autor „tak trochu zapřeháněl“, negativní dojem zůstává.

Média v Kalifornii informovala v minulých letech obdobně. Bude sucho, bude sucho, tak ne, bude pršet.

Ukázka druhá: Věda v tom má definitivně jasno, dokud se situace nezmění

Časopis *Nature* otiskl v říjnu článek, ve kterém autoři tvrdí, že globální vegetace v procesu fotosyntézy absorbuje až o 30% více oxidu uhličitého, než vědci předpokládali. Rozdíl mezi dřívějšími hodnotami a nově zjištěnými údaji představuje „zdroj nejistoty při předpovídání zpětných vazeb mezi klimatem a cykly uhlíku“.

Pozn. autora: Klimatické modely musí nějakým způsobem pracovat s absorpcí uhlíku v procesu fotosyntézy. Jestliže zjevně neexistuje „vědecká shoda“ na tom, kolik uhlíku absorbuje světová zeď, jakou hodnotu má „vědecká shoda“ na kvalitě předpovědi modelů, které s tímto vstupem pracují?

Studie z ledna tohoto roku v časopise *ScienceDirect* potvrzuje to, co tvrdila americká agentura NASA již v roce 2016. Planeta je čím dál tím zelenější.

NASA měřila za pomoci satelitů pokrytí stromů listy nad oblastmi s vegetací. V roce 2016 uvedla, že rozsah pokrytí listy rostl více než tři desítky let a nárůst plochy listů a nových stromů představuje ekvivalent dvojnásobku rozlohy Spojených států.

Studie z ledna tohoto roku zprávu NASA potvrdila. „Trend globálního ozeleňování pokračuje a na polovině zeměkoule zrychluje.“ Ani suchá období neznamenal obrácení trendu, pouze jeho zpomalení.

Pozn. autora: Vegetace zjevně absorbovala relativně hodně oxidu uhličitého,

Foto: syrzdarma.cz

ho, když se planeta zazelenala. A co to znamená?

Ukázka třetí: O pokrytectví

Na mnoha místech na světě měří v přístavech průměrnou výšku hladiny moře s vyloučením sezonních trendů. Například přístav v Seattlu na západním pobřeží Spojených států ukazuje již sto dvacet let neměnný trend mírného nárůstu hladiny oceánu o zhruba 2 milimetry ročně. Trend je za posledních dvacet let úplně stejný jako v kterémkoli období minulého století. Nezrychluje.

Na druhé straně Tichého oceánu, v australském Victor Harbour, ukazuje měření za posledních padesát let podobný trend jako v Seattlu. To samé platí o měřeních v přístavech v Anglii.

Pozn. autora: Pokud se trend za posledních sto dvacet let nezměnil a ani nezrychluje, měla by být tato informace standardně zahrnuta do diskusí o zvyšování hladiny oceánů. To, že není, je také informace o kvalitě diskuse.

Nejinformovanější muž na světě, bývalý prezident USA Barack Obama, teorii o rychlém růstu hladiny světových oceánů asi příliš nevěří, neboť si koupil rozsáhlý dům přímo na pláži na havajském ostrově Oahu.

Pozn. autora: Nebo mu nevádí vyhodit několik milionů dolarů za dům, který bude brzy z důvodu svého podmá-

čení neprodejný. Je to možné, ale vysoce nepravděpodobné.

Ukázka čtvrtá: Opakující se podprahová manipulace

Podprahové ovlivňování lidské mysli spočívá v opakovaném publikování článků, ve kterých se vyskytuje slovo klimatická změna v negativním kontextu. Článků jsou tisíce. Mezi ty zábavnější patří například:

Časopis *The Week*, 2023, titulek: *Losi žerou tolik, že mohou zhoršovat klimatickou změnu.*

Klíčovou informací je tvrzení, že losi sežerou až třicet kilo zelené hmoty za den, čímž limitují schopnost lesa ukládat uhlík.

Časopis *Wired*, 2021, titulek: *Hladová divoká prasata zhoršují klimatickou změnu.*

Když se hladová prasata začnou vrtat v zemi, uvolní tolik uhlíku jako „milion aut“.

Pozn. autora: K čemu jsou prasata? Vystřílet! A co s losy? Taky vystřílet? Ale důležité je slovo klimatická změna v titulku, i když je zbytek úplný nesmysl. Neustálé opakování ovlivní každého, zejména mladou generaci.

Gustav Sitař
Syr zdarma
převzato se souhlasem

MODERNÍ VĚDA? VZNIKLA DÍKY KŘESŤANSTVÍ

Katolická církev poskytla recept a náboženský imperativ, které daly vzniknout moderní vědě.

Pokud jste někdy sledovali starý film, možná jste si všimli chování, které nám dnes připadá naprosto bizarní. Například ve starém válečném filmu můžete vidět, jak zdravotník nabízí vojákově těsně před operací cigaretu. Copak nevěděli, že kouření je nezdravé? Ano, věděli. Už od počátku osmdesátých let 19. století se cigaretám říkalo hřebíky do rakve!

Zkuste dnes někomu na nosítkách nabídnout před operací cigaretu. Lidé si budou myslet, že jste se zbláznili! Ale proč je to dnes šílené a před čtyřiceti nebo padesáti lety nebylo? Takový je prostě náš způsob života. Zvyklosti a mainstreamové názory tvoří jakési kulisy našeho každodenního života a my si jich většinou nevšímáme, dokud nejsou postaveny do středu pozornosti a podrobeny hodnocení. Jakmile se tak stane a pokud jsou tyto zvyklosti odmítnuty, začíná intelektuální revoluce a věci, které byly kdysi přijímány, se najednou stávají nemyslitelnými.

V počátcích křesťanství muselo toto nové náboženství soupeřit o legitimitu s pohanstvím. Během tohoto soupeření přineslo křesťanské zjevení nové poznatky, které začaly měnit Západ. Nakonec se pohanství stalo nemyslitelným.

Křesťanství jako organizované náboženství nastartovalo moderní vědu například tím, že poskytlo náboženský imperativ a realistický pohled na svět potřebný k tomu, aby vědecké bádání mohlo fungovat jako samostatný podnik. Biblické texty jako Sírachovec, Kniha moudrosti a Druhá makabejská významným způsobem přispěly k základům moderní vědy. Například Druhá makabejská výslovně tvrdí, že Bůh stvořil vše z ničeho (*ex nihilo*). Kniha moudrosti a Sírachovec zakotvily víru v to, že vesmír je pochopitelný a poznatelný jako celek. Nejdůležitějším a nejčastěji citovaným textem z tohoto období je Mdr 11,20, kde

se o Bohu říká: „Ale ty jsi všechno uspořádal s mírou, počtem a váhou.“

Počet, míra a váha nejsou fyzické objekty, ale rozumové pojmy. Nemůžete si jít do obchodu koupit „dvojkou“ nebo zakopnout o „trojku“, když jdete na pěší túru. Když však vidíme dvojici kamenů, naše mysl chápe, že jsou dva.

Míra a váha představují porovnávání. Porovnání neexistuje jako věc sama o sobě, ale je to něco, co náš rozum dokáže rozpoznat a používat. Totéž platí pro váhu.

Kniha moudrosti 11,20 učí s jistotou inspirovaného zjevení, že náš rozum zná jazyk, v němž je stvořena podstata všech věcí – viditelných i neviditelných. Fyzické věci lze tedy poznat a pochopit pomocí matematiky, měření, srovnávání a podobně.

Řeční filozofové rozpoznali spojení mezi přírodou a abstrakcemi. Ale Pythagorova filozofie byla právě jen tím – Pythagorovou filozofií. Lidé ji mohli svobodně přijmout, nebo odmítnout. Co však měla církev a ostatní filozofie postrádaly, byl náboženský imperativ – tyto věci musí být tak a nemohou být jinak. Příroda nejenže vypadá, že je pochopitelná prostřednictvím abstrakcí; je stvořena tak, aby byla takto chápána. Důvěra, kterou tento imperativ vštěpoval, umožnila křesťanskému Západu zkoumat přírodu s očekáváním, že vše v ní je srozumitelné.

Vrozený génius lidské inteligence je přítomen v každé době a v každém národě. Každý z nich přispívá k rozvoji lidského poznání. Všechny kultury, od východní (čínská, indická) po západní (babylonská, řecká, muslimská atd.), přispěly k tomuto podniku něčím jedinečným. Co však těmto kulturám chybělo, byl pohled na svět, který by odrážel realitu. Jinak řečeno, poskytly ingredience potřebné k vytvoření moderní vědy, ale neměly recept, který by dokázal všechny

jednotlivé prvky spojit. Právě církev jako instituce dodala recept a náboženský imperativ, jež daly vzniknout moderní vědě.

Organizované náboženství odstartovalo vědeckou revoluci, když čtvrtý lateránský koncil (1215) prohlásil za dogma (něco, čemu musí křesťan věřit), že Bůh stvořil všechny věci najednou z ničeho. Právě tato definice spolu s odsouzením 219 tezí z roku 1277 podnítila Jeana Buridana (1300–1358) k první vědecké myšlenkové revoluci. Jak poznamenává Stacy Trasancosová:

Buridan nebyl teolog, ale člověk s brilantním vědeckým myšlením. Ačkoli si byl jistý, že víra řídí jeho myšlení a stanovuje hranice skutečnosti, jeho hlavním zájmem bylo vysvětlení přírodních jevů, zejména pohybu objektů, a ještě konkrétněji počátku veškerého pohybu. Jeho přijetí víry a zásad křesťanského vyznání ho vedlo k tomu, aby formuloval nejzásadnější objev v dějinách vědy, myšlenku setrvačného pohybu a hybnosti.

Buridanova teorie vedla k moderní představě setrvačnosti a otevřela cestu k formulování Newtonova prvního pohybového zákona. Zbytek už je historie. Právě náboženský imperativ dodal motivaci ke zkoumání přírody, protože to bylo vnímáno jako další způsob, jak vidět a obdivovat Boží moudrost, kterou příroda odráží.

Gary Michuta
Catholic Answers
Přeložil Pavel Štíčka

Gary Michuta
apologeta, spisovatel a rozhlasový moderátor

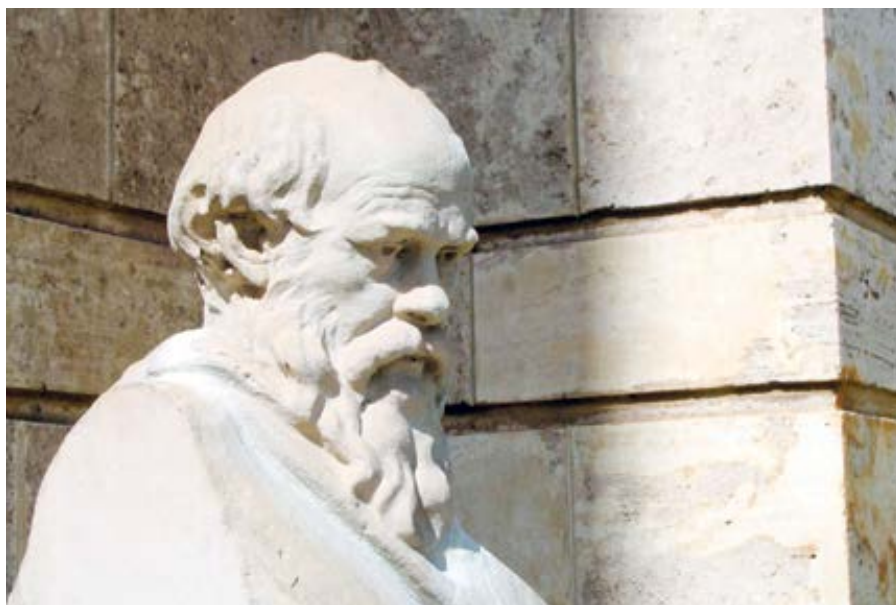
ABYCHOM ZACHRÁNILI ZÁPAD, JE TŘEBA ZACHRÁNIT SÓKRATOVY DĚTI

Nové čtyřsvazkové dílo Petera Kreefta o velkých filozofech není určeno jen odborníkům. Může oslovit i běžného člověka.

Když se klasický filolog Spencer Klavan v knize *How to Save the West* zamýšlí nad mnoha problémy moderní západní civilizace, rozebírá pět hlavních krizí, které přispívají k dnešnímu úpadku: krizi reality, pojetí těla, smyslu, náboženství a režimů. Podle Klavanovy analýzy většina obyvatel Západu prochází životem nevědomě a nechává obrovské neosobní síly, aby mu určovaly to, co vidí, čemu mají věřit, co si mají myslet, co cítí a co mají dělat. Klavanova kniha sice výborně diagnostikuje problém, ale jeho řešení se většinou omezují na uvědomění si situace, četbu klasických děl a snahu nebýt pokrytecký. To jsou sice dobré rady, nikoli však dostatečné. Lidé dnes potřebují víc než jen trochu striktnějších řečí a několik učených knih; potřebují úplnou intelektuální obrodu. K tomu ale musí studovat filozofii. Každý Západan, a obzvláště každý křesťan, sedí na vrcholu hory moudrosti, která byla shromažďována celá staletí, ba tisíciletí. Brilantní myslitelé vytvořili mocné myšlenkové systémy, které umožňovaly stále lepší porozumění světu. Bohužel, kromě malé skupiny učenců a nadšenců se většina lidí s těmito génii nikdy nesetkala a ani skutečně nezakusila, jak by mohli ovlivnit jejich život.

Velký rozhovor

Budme však spravedliví – vzít do ruky filozofickou knihu a začít ji číst je náročný úkol. Kantova *Kritika čistého rozumu* nebo Heideggerovo *Bytí a čas* není zrovna lehké čtení, které byste si s sebou vzali na pláž, a nezdá se, že by četba Descartových *Meditací* měla velký smysl například při studiu strojího inženýrství. Pro mnoho lidí je filozofie příliš obtížná a nepraktická, než aby s ní ztráceli čas. Naštěstí profesor filozofie

Sokratés. Foto: Greg O'Beirne / wikimedia

a spisovatel Peter Kreeft napsal ucelený přehled západní filosofie *Socrates' Children* (Sókratovy děti), v němž se s těmito problémy vypořádává, aniž by slevil z hloubky a složitosti svého tématu. Jeho čtyřsvazková série nabízí podrobný souhrn sta nejvýznamnějších filozofů – od předsokratiků a zakladatelů velkých náboženství až po akademiky a spisovatele 20. století. Jak říká v úvodu ke každému svazku, jeho cílem je představit „dramatický příběh dějin filozofie, vyprávění o ‚velkém rozhovoru‘, který najdete v ‚důležitých knihách‘“. Stejně jako v jiných svých knihách, zejména v klasické *Socratic Logic*, Kreeft své čtenáře nejen informuje a baví, ale také učí a vede k samostatnému uvažování. Právě to jeho sérii odlišuje od ostatních knih o dějinách filozofie, které obvykle nabízejí stručný životopis, zjednodušené převyprávění filozofických myšlenek, několik odkazů na popkulturu a jeden či dva zábavné hy-

potetické scénáře. Naproti tomu Kreeft využívá svých encyklopedických znalostí filozofie k tomu, aby představil ukázky z filozofických textů, systematický rozbor klíčových argumentů spolu s námitkami proti nim a logický i historický kontext každé filozofie.

Je pravda, že prostudovat tyto jeho svazky není zrovna snadné, zvláště když se čtenář dostane k ontologii svatého Tomáše Akvinského nebo k čemukoli od německých idealistů, ale právě tím lze i tu nejméně bystrou mysl vycvičit a dospět k racionálnějšímu a naplněnějšímu životu. Chce to jen trochu trpělivosti, vytrvalosti a ochoty klást si velké otázky. Pomůže nám i to, když budeme číst knihy jednu po druhé, aby bylo zřejmé, jak jednotliví filozofové stavěli na myšlenkách svých předchůdců. Kreeft proto začíná mystiky a proroky, jako byli král Šalomoun, Gautama Buddha, Ádi Šankara a Konfucius, z nichž každý ve

Louis Joseph Lebrun: Sokrates hovoří během soudu (1867)

své kultuře připravil půdu pro hledání moudrosti. Poté přechází k Sókratovým předchůdcům, jako byli Thalés, Hérakleitos a Pythagoras, kteří začali rozvíjet teorie o povaze reality (metafyziku). Možná k překvapení moderních čtenářů, kteří zastávají opačný názor, filozofie na počátku dějin nečekanými a vynalézavými způsoby spojovala spiritualitu, teologii, vědu, etiku, a dokonce i matematiku. Poté vstupuje na scénu titulní hrdina této knižní řady, Sókrates, a přetváří tento rozporuplný myšlenkový chaos v cosi uspořádaného a definovatelného. Spolu se svými dvěma následovníky Platónem a Aristotelem tvoří trojici, která určila směr filozofického myšlení v antickém a středověkém světě. Kreeft jim proto věnuje mnoho stran, zejména Platónovi a Aristotelovi, kteří své myšlenky skutečně zaznamenali (Sókrates ve Faidrovi potřebu psaní zavrhl).

Jakmile nás seznámí s těmito základy, začíná být zřejmé, že každý filozof a každá filozofická škola, dokonce i ty v muslimském světě, v podstatě reagují na Platóna nebo Aristotela. Stoicismus, novoplatonismus, epikureismus, kynismus a skepticismus, stejně jako scholastika a nominalismus vycházejí ze stejného zdroje.

Překvapivý průřez dějinami filozofie

Pro ty z nás, kdo se zajímají o filozofii, bude mnohé z toho již známé. Tito myslitelé totiž nejen že představují důstojné vzory filozofické disciplíny (kdo by nechtěl mít pevnost stoiků, logiku scholastiků nebo umírněnost epikurejců?), ale jsou také poměrně čtiví. Kreeft si dává záležet, aby ukázal, že většina těchto filozofů byla nejen hlubokými mysliteli, ale také výmluvnými spisovateli – i když by nebylo na škodu sáhnout po Kreeftově knize *Summa of the Summa*, pokud někdo pocítí touhu ponořit se do díla svatého Tomáše Akvinského. Ani pro ty, kdo jsou dobře obeznámeni se dvěma velikány křesťanské filozofie a teologie, svatým Augustinem a svatým Tomášem Akvinským, nezůstane Kreeftova kniha bez překvapení. Přivádí totiž do popředí méně známé filozofy. Zatímco zaměření Jana Scota Eriugeny na Boží jednotu a Al-Fárábiho důraz na filozofickou metodu a jazyk neměly na myšlení své doby bezprostřední vliv – oba byli rychle zastíněni jinými filozofy –, jejich myšlenky se o staletí později znovu objevily v dílech myslitelů, jako byli Leibniz a Wittgenstein.

Po skončení středověku nastal ve fi-

lozofii dramatický obrat, neboť ji René Descartes postavil na nové, převážně sekulární základy. Ačkoli byl v mnoha ohledech revoluční, přesto udržoval nepřerušené spojení se svými bezprostředními i vzdálenými předchůdci – on i ti, kteří následovali po něm, byli stále Sókratovými dětmi. Descartův radikální skepticismus (zachycený v jeho slavném výroku „Myslím, tedy jsem“) vzbudil nekonečné množství otázek v epistemologii (nauce o poznání, logice a vnímání), což následně vedlo ke vzniku vědecké metody. Podobně jako Platón a Aristotelés se i zde následující filozofové a filozofické školy vymezovali především vůči Descartovi. Empirici jako Hobbes, Locke a Hume kladli větší důraz na smyslové vjemy, zatímco racionalisté jako Spinoza a Leibniz pokračovali ve zkoumání toho, co je možné poznat pouze rozumem. A génius Blaise Pascal tyto otázky zcela zpochybňoval.

Zpátky ke zdravému rozumu

Argumentace se stala beznadějně spletitou a abstraktní až s nástupem poosvěcenských německých filozofů, počínaje Immanuelem Kantem, kteří se snažili sladit racionalismus a empirismus se složitými teoriemi subjektivity. Právě zde Kreeft odvádí nejhrdinější a nejdůležitější práci. Díla těchto mužů skutečně prostudoval – některé z těchto kapitol dokonce uvádí frustrovaným přiznáním, že možná nezachytil všechno – a dokáže tyto abstraktní úvahy shrnout do přehledných a stručných kapitol. Zpřístupňuje dokonce i myšlenky Georga Wilhelma Friedricha Hegela. Kapitola o Hegelovi je ostatně jednou z nejlepších v celé této knižní sérii. Tento přehled Hegelova myšlení zároveň Kreeftovi umožňuje položit základy pro závěrečný svazek celé série, v němž se věnuje filozofům 19. a 20. století. Hegel se totiž ukázal být „prubířským kamenem, koncem klasické moderní éry ve filozofii a filozofem, vůči němuž se vymezují všechny následující filozofické školy“. Naštěstí se mezi filozofy posledních dvou století našli i výborní spisovatelé, kterým se dařilo vyjádřit své myšlenky alespoň trochu srozumitelně, například Søren Kierkegaard, Jean-Paul Sartre, John Stuart Mill, Bertrand Russell

Nicolas-André Monsiau: Aspasia hovoří se Sókratem a Alkibiadem (1801)

a zejména G. K. Chesterton. Jiní, jako Jacques Derrida a Emmanuel Levinas, na takové konvence očividně nedbali a své čtenáře spíše mučili. Kreeft dokonce „chválí“ prvního z nich: „Musím Derridovi složit poklonu za to, že napsal nejobtížněji čitelnou prózu v dějinách filozofie. Kdyby se Kmotr stal dekonstruktivistou, učinil by mi nabídku, které bych nerozuměl.“

Mnozí by mohli dojít k závěru, že toto období filozofie má nejmenší hodnotu, protože se v něm filozofie hyperintelektualizovala a stala se nepřístupnou

pro každého, kdo není zrovna odborníkem. Kreeft však i tyto myslitele rehabilituje – byť si neodpustí odsudek britských analytických filozofů za to, že filozofii zabili: „Analytická filozofie je infekce na zkoušku: stejně smrtící, ale nudná.“ Jak Kreeft ukazuje, mnozí z těchto filozofů hovoří k současné situaci lidstva i v době nasycené technologiemi a nabízejí užitečné argumenty pro pochopení či alespoň zhodnocení paradoxů dneška. Nejsou to jen nabubřelé slovní hříčky a existenciální úzkost (i když možná trochu ano). Z velké části jde o obhajobu starověkých

myšlenek, jejichž kořeny sahají až k Sókratovi. Proto Kreeft uzavírá svůj seznam skupinou tomistů, kteří se hlásí k filozofii svatého Tomáše Akvinského – sám Akvinský byl přitom velkým zastáncem Sókratovy metody a obhájcem zdravého rozumu ve filozofických diskusích.

Záchrana filozofie

Celkově lze říci, že kromě intenzivního a rozsáhlého poučení o největších světových filozofech knižní série *Socrates' Children* také přesvědčivě dokazuje trvalou aktuálnost a užitečnost filozofie. Ano, často bývá obtížné tyto myšlenky pochopit, rozplést jejich logiku a promyslet všechny důsledky, ale toto dílo je překvapivě uspokojivé a nesmírně obohacující. Kreeft svým dílem v mnoha ohledech účinně zachraňuje studium filozofie. Dokáže zasvětit i běžného čtenáře a udržet diskusi v chodu. A pokud si tuto knižní sérii přečte dostatečný počet lidí, kteří se následně inspirovali Kreeftovou radou a budou pokračovat ve studiu četbou primárních textů, troufám si tvrdit, že Kreeft by si zasloužil i další uznání – třeba i za záchranu západní civilizace.

Auguste Meyrat
Acton Institute
Přeložil Pavel Štíčka

O CO JDE V KONKLÁVE

Papež zemřel. Sede vacante. Ze všech koutů zeměkoule se sjíždí více než stovka kardinálů–volitelů, pokrokových i konzervativních, extrovertních i mlčenlivých, latinského i východního obřadu, vousatých i hladce oholených, aby za zdi Vatikánu zvolili jeho nástupce.

V popředí stojí robustní africký konzervativce (Lucian Msamati) a cholericý italský tradicionalista (Sergio Castellitto), ale ve stínu spřádá plány reformistická frakce. Šíří se fámy a je cítit zášť. Záhadný nováček (Carlos Diehz) – kardinál, kterého tajně jmenoval zesnulý papež – vnáší do shromáždění podivnou, nesvětenskou náladu. A nad tím vším stojí děkan kardinálského kolegia, schopný, ale utrá-

pený Angličan Thomas Lawrence (Ralph Fiennes).

Film *Konkláve* má jasnou dramatickou strukturu, smysl pro vysokou hru a odehrává se v místech, která jsou dokonalejším prostředím pro machinace – ve Vatikánu jako největším a nejkomplikovanějším venkovském sídle na světě. Nevýhodou snímku je to, že *Konkláve* je v podstatě založena na dialogích a že mo-

derní kardinál – až na vzácné výjimky – by se s těžší mohl pustit do něčeho skutečně hrdinského nebo vpravdě zlotřilého.

Stručně řečeno, za zápletku bychom dali solidní dvě minus, stejně jako za všechno ostatní v tomto filmu. Herci jsou sice občas toporní, ale většinou odvádějí slušnou práci (ačkoli, když poprvé spatříme Stanleyho Tucciho v roli amerického progresivistického kardinála

Foto: csfd.cz

Belliniho, tváří se, jako by sem zabloudil z natáčení filmu *Ďábel nosí Pradu* a právě si uvědomil svůj omyl). Scénář je nevýrazný („Jsi manažer,“ říká si Lawrence nahlas. „Tak to zvládní!“), ale vyložene neuráží. Protikatolické prvky jsou urážlivé, ale na dnešní poměry ještě docela mírně. Děj je předvídatelný, velký dějový zvrat je sice hloupý, ale relativně dobře vystavěný, a paralely se současnou vatikánskou politikou jsou patrné, ač jim chybí hlubší vhled. Film můžete sledovat s klidem a jistotou, že pokud se v myšlenkách zatouláte jinam, o nic důležitého nepřijdete.

Teologie je tu ovšem deprimující záležitost. „Existuje jeden hřích, kterého se bojím víc než všech ostatních,“ oznamuje kardinál Lawrence svým kolegům v purpuru: „Jistota.“ A pokračuje: „Kdyby existovala jen jistota a žádné pochybnosti, nezbyl by prostor pro tajemství, a tudíž by ani nebylo zapotřebí víry.“

Je chytré, že tento monolog pronášá právě Fiennes, protože tím přesně oslovuje zdravý rozum obyčejného anglického liberála – který je přemýšlivý, váhavý, výmluvný, otevřený, velkorysý, a přitom stoprocentně mimo. Jak kdysi pozname-

nal John Henry Newman, mít víru znamená věřit něčemu, protože to řekl Bůh; a i když byste si měli udržovat určitou skepsi vůči tomu, co tvrdí například *Washington Post*, je zcela rozumné mít jistotu o tom, co zjevil Bůh. Citujme velkého filozofa v překladu velkého básníka: „Jen samotná Pravda pravdu dí, žádný jiný výrok není pravdivý.“ [Jde o verš „v něm je základ pravdy lidstvu všemu dán“ z latinského hymnu Tomáše Akvinského *Adorate devote*, pozn. red.]

Pokud jde o tvrzení, že jistota je nepřítel „tajemství“: nuže, takové ohromující matematické pravdy, jako je Eulerova rovnost nebo Euklidova věta, jsou naprosto jisté, ale zároveň hluboce tajemné. A obecně platí, že tajemné věci mají v sobě prvek jistoty, řádu, a dokonce předvídatelnosti: střídání ročních období, letokruhy stromu, svatební obřad, violoncellový koncert.

Nebo třeba Sixtinská kaple, která je zde s láskou natočena jak v detailních záběrech, tak ve své úžasné celistvosti. To je ústřední napětí filmu *Konkláve*. Scénář se soustředí na to, jak hrozná je jistota, jak bychom měli pochybovat sami o sobě a o našich jasně definovaných ka-

tegoriích. Vizuální jazyk filmu by však mohl být převzat z nějakého bezostyšně triumfalistického dokumentu nazvaného třeba *Katolicismus: Největší příběh na světě*. Kardinálové pobíhají mezi sloupy navrženými tak, aby vydržely po tisíciletí. Mramor se leskne. Malování cherubínů shlíží dolů. Každíčká nitka na kardinálských mozzettách či hábitech řeholnic je přesně na svém místě.

Film se kochá latinou, gregoriánským chorálem, církevními knížaty, která při oblékání do liturgických rouch potřebují pomoc několika akolytů. Miluje renesanční kupole, Michelangelův strop, pětimetrové dveře, které se s rachotem zavírají. Miluje všechny tradice spojené s konkláve, jako je snímání rybářského prstenu a vosková pečeť na stuze, která uzavírá papežský apartmán.

Zdá se mi to, nebo je v tom nějaká hlubší touha? Kardinálové mají na sobě dokonale vyžehlené oděvy. V konkláve jsou precizně uspořádány jejich stoly, na nichž je 120 dokonale symetrických sestav knih a papírů. Řeholnice prostírající stoly k večeři v Casa Santa Marta jsou synchronizované jako olympijský tým akvabel. Ta preciznost detailů, ten pocit, že na péči nelze nic přehnat, že i ty nejmenší tělesné pohyby musí být provedeny takto, a ne jinak...

Ve srovnání s většinou katolíků mám velkou liturgickou citlivost. Když jsem se díval na film a snažil se přemýšlet, o co mu jde, s jeho tlumeným osvětlením a mumlanými dialogy, přišla mi na mysl mše. A ne taková, která začíná slovy: „Dobré ráno všem.“

Dan Hitchens
First Things
Přeložil Pavel Štíčka

Dan Hitchens
píše pro *First Things*

CÍRKEV NIKDY NEBYLA HLASEM KOMFORTU

Vypadá to, že dnešní svět se rozhodl přepsat slovník – a rovnou i zákony. V některých zemích se totiž láska k pravdě začíná považovat za trestný čin, a kdejaké biblické podobenství by dnes mohlo být klasifikováno jako „hate speech“. Pokud totiž například řeknete, že Bůh stvořil člověka jako muže a ženu, můžete být v některých progresivních končinách považováni za extremistu. Návrhy zákonů o „nenávistné mluvě“ totiž hrozí, že ze svobody projevu udělají svobodu mlčení. A co hůř – mlčení křesťana by bylo stejně podezřelé jako jeho mluvení. Vtip? Bohužel ne. U profesora, kněze, pro-life aktivisty i běžného publicisty to už není sci-fi, ale realita posledních měsíců. Maďaři se ale nebojí a přeložili si to po svém – rovnou to, co je dneska předmětem soudních sporů, vepsali do ústavy. Dvě pohlaví. Konec. Papež by asi řekl: „Jasně jako evangelium.“ Sem tam sice v Budapešti proběhne mostní blokáda na Dunaji, ale realitu stvořeného člověka to, jak vidíme, stejně nezmění.

Mezitím na Filipínách biskupové zasvěčují celou zemi Božím milosrdenství. A člověk si říká – snad se to šíří i vzduchem. Protože milosrdenství je přesně to, co chybělo Felkovi – polskému dítěti, které bylo v 37. týdnu těhotenství usmrceno, protože zjistili diagnózu, jež zneklidnila dospělé. Medicína uměla nabídnout pomoc, ale „právo volby“ mělo ostřejší jehlu. V Polsku se totiž neustále útočí na zákon, který říká, že dítě je darem a je nutné jej chránit proti pokroku materialistického hedonistického světa. Chlapeček měl diagnózu zvýšené lámavosti kostí. Vyléčili ji injekcí chloridu draselného do srdce nemluvněte.

A pak že křesťané nejsou proroci! Když dnes řeknete, že dítě má otce a matku, že zabít nenarozené není projev

Foto: ©Ivana Bužková / Člověk a Víra

pokroku, ale tragédie, nebo že svoboda slova znamená i svobodu nesouhlasit – připravte si občanku. A možná i advokáta. V lepším případě vás jen smažou z internetu, v horším vás vymažou z reality všedních dnů i soudně.

Přitom jsme se kdysi učili, že zákony mají chránit slabé. Děti, starce, nemocné. Nenarozené. Ti, kdo nemají hlas, měli najít ochranu právě ve spravedlnosti. Dnes se ale zdá, že zákony často spíš chrání silné emoce slabých argumentů. Nezáleží, zda něco dává smysl – hlavně, že to někdo prožívá intenzivně. Emoce se staly novou pravdou. A kdo má fakta, bývá umlčen, protože narušuje komfortní zónu. Jenže církev nikdy nebyla hlasem komfortu. Nebyla tu proto, aby hladila svědomí, ale aby je probouzela. Jak připomněl papež František: „Evangelium nás neznepokojuje, protože bychom mu nerozuměli. Znepokojuje nás

proto, že mu rozumíme.“ Církev není hlasem minulosti – je hlasem svědomí. A ten je dnes potřeba víc než kdy jindy. Protože pokud se církev odmlčí, zůstane jen ozvěna strachu. Bude to svět, kde je všechno dovoleno, ale nic není odpuštěno. Kde se trestá svědectví a slaví relativismus. Kde pravda bolí, a tak se zakáže.

Ale svědomí nejde vypnout jako rádio. Můžete ho ignorovat, překřičet, vymazat z veřejného prostoru – ale ono mluví dál. Třeba šeptem. Nebo právě skrze církev.

Takže díky, Maďarsko. Díky, Filipíny. Díky všem, kdo se nebojí říct, že „ano, ano – ne, ne“ ještě pořád platí. A kdo přitom nezapomínají na milosrdenství – to právě, ne to, které má vlastní tiskové oddělení a granty od EU.

–zd–

MONITOR – publicistický čtrnáctidenník. ISSN 1214-8458. MK ČR E 15474.

Šéfredaktorka: Zdeňka Rybová. Redakční rada: Mgr. Roman Cardal, Ph.D.; P. Mgr. PhDr. Štěpán Filip, Ph.D., OP; Mgr. Andrej Kutarňa; Ing. Vojtěch Macek; prof. Tomáš Machula, Ph.D., Th.D.; Jan Šindelka; Mgr. Radim Ucháč. Teologický poradce: P. Mgr. Evermod Jan Sládek OPraem.

Vydavatel: Res Claritatis, Hlubočepská 85/64, 152 00 Praha, e-mail: redakce@rcmonitor.cz, http://rcmonitor.cz, číslo účtu: 2400089111/2010

Vychází s církevním schválením Arcibiskupství pražského čj.:arc/419/10 ze dne 10. 9. 2010. Nevyžádané příspěvky a materiály se nevracejí.